

Puolustusvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi asevelvollisuuslain 2 ja 49 §:n, vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 19 ja 28 §:n sekä siviilipalveluslain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi asevelvollisuuslain 2 ja 49 §:n, vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 19 ja 28 §:n sekä siviilipalveluslain muuttamisesta (HE 75/2025 vp): Asia on saapunut puolustusvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Christian Saja, puolustusministeriö
- henkilöstöasiantuntija, majuri Pasi Nikku, sisäministeriö, rajavartio-osasto
- oikeuskansleri Janne Salminen, Oikeuskanslerinvirasto
- valmiuspäällikkö, prikaatikenraali Aki Heikkinen, Pääesikunta
- puheenjohtaja Ville Viita, Upseeriliitto ry
- puheenjohtaja Jyrki Lukkarinen, Päälystöliitto ry
- puheenjohtaja, sotilasmestari Mika Tiitinen, Aliupseeriliitto ry
- toiminnanjohtaja Antti Lehtisalo, Maanpuolustuskoulutusyhdistys
- puheenjohtaja Marko Patrakka, Maanpuolustuskiltojen liitto ry
- liittovaltuuston puheenjohtaja Jyri Vilamo, Suomen Reserviupseeriliitto ry
- puheenjohtaja Kari Salminen, Reserviläisliitto ry
- toiminnanjohtaja Pia Lindell, Naisten Valmiusliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Elinkeinoelämän keskusliitto ry

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi asevelvollisuuslakia, vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annettua lakia ja siviilipalveluslakia. Esitys liittyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaan, jonka mukaan mahdollistetaan vakinaisesta palveluksesta eronneen sotilaan ja reser-

Valiokunnan mietintö PuVM 7/2025 vp

viläisen palveleminen Puolustusvoimien normaali- ja poikkeusolojen tehtävissä sen vuoden loppuun, jona hän täyttää 65 vuotta.

Esityksessä ehdotetaan, että asevelvollisuus jatkuisi sen vuoden loppuun, jona asevelvollinen täyttää 65 vuotta nykyisen 60 vuoden sijaan. Asevelvollinen kuuluisi reserviin sotilasarvostaan riippumatta sen vuoden loppuun, jona hän täyttää 65 vuotta. Upseerit, joilla on everstin tai kommodorin tai niitä ylempi sotilasarvo, olisivat asevelvollisia ilman yläikärajaa ja kuuluisivat jatkossakin reserviin niin kauan kuin he ovat palveluskelpoisia. Vapaaehtoiseen maanpuolustustoimintaan olisi mahdollista osallistua ilman laissa säädettyä yläikärajaa. Siviilipalveluslakiin ehdotetaan tehtäväksi vastaavat muutokset kuin asevelvollisuuslakiin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

(1) Hallituksen esityksessä HE 75/2025 vp ehdotetaan muutoksia asevelvollisuuslakiin, vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annettuun lakiin sekä siviilipalveluslakiin. Esityksen keskeisenä tavoitteena on nostaa asevelvollisuuden ja reservissä olemisen yläikäraja 60 vuodesta 65 vuoteen sekä helpottaa vapaaehtoiseen maanpuolustustoimintaan osallistumista poistamalla siihen liittyvät yläikärajat. Jatkossa kaikki varusmiespalveluksen suorittaneet, sotilasarvosta riippumatta, kuuluvat reserviin 65-vuotiaaksi asti. Ylemmät upseerit ovat asevelvollisia ilman yläikärajaa niin kauan kuin he ovat palveluskelpoisia.

(2) Vastaavat muutokset tehdään siviilipalveluslakiin, jolloin myös siviilipalveluksen varannot ja täydennyspalvelusvelvollisuus ulotetaan 65 ikävuoteen. Lisäksi vapaaehtoista maanpuolustusta koskevasta laista poistetaan 60 vuoden yläikärajat, mikä mahdollistaa osallistumisen harjoitukseen ja sitoumuksiin myös yli 60-vuotiaille.

(3) Muutos koskee kaikkia vuonna 1966 tai sen jälkeen syntyneitä. Uudistuksen myötä reservin koko kasvaa arviolta 125 000 hengellä viiden vuoden siirtymäkauden jälkeen noin miljoonaan reserviläiseen. Nykyinen reservi on kooltaan noin 870 000 sotilasta, joten kyse on merkittävästä lisäyksestä.

(4) Valiokunta toteaa, että esityksen taustalla vaikuttaa parlamentaarisen asevelvollisuuskomitean vuoden 2021 mietintö, jossa suositeltiin reservin yläikärajan uudelleentarkastelua. Saadun selvityksen perusteella nyt esitettävät muutokset vastaavat konkreettiseen ja kasvavaan tarpeeseen: ikääntyneiden, mutta edelleen toimintakykyisten ja erityisosaamista omaavien reserviläisten taitoja halutaan hyödyntää aiempaa paremmin. Muuttunut turvallisuusympäristö, Suomen Nato-jäsenyys ja viranomaisten lisääntynyt tarve erityisosaajille korostavat tätä tarvetta entisestään.

(5) Muutosten arvioidaan parantavan viranomaisten valmiuksia, kasvattavan reservin määrää ja vahvistavan maanpuolustustahtoa. Esitys ei lisää reserviläisten käyttövelvoitetta, mutta se tar-

Valiokunnan mietintö PuVM 7/2025 vp

joaa viranomaisille huomattavasti aiempaa paremmat mahdollisuudet hyödyntää reservin osaamista sekä normaali- että poikkeusoloissa.

(6) Hallituksen esityksen ja saadun selvityksen perusteella puolustusvaliokunta puoltaa esityksen hyväksymistä. Valiokunnan näkemyksen mukaan esitys on erittäin tarpeellinen ja mahdollistaa reserviläisten laajan osaamis pohjan hyödyntämisen ilman keinotekoisien yläikärajojen asettamista.

Muutokset lakiin vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta

(7) Vapaaehtoista maanpuolustusta koskevaan lakiin ehdotetaan muutoksia, joilla poistetaan Puolustusvoimien vapaaehtoisten harjoitusten erityistehtäviä ja sitoumusten antamista koskevat 60 vuoden yläikärajat. Samalla ikärajiin liittyviä säännöksiä selkeytetään ja yksinkertaistetaan.

(8) Lisäksi laista poistetaan Puolustusvoimille annettavalle sitoumukselle asetettu 60 vuoden yläikäraja (28 § 1 mom.), mikä mahdollistaa sitoutumisen virka-apu- ja valmiustehtäviin nykyistä pidempään. Asiantuntijakuulemisissa esiin noussut ehdotus momentin täsmentämisestä strategisen kumppanin vapaaehtoistehtäviin sitoutumiseksi on valiokunnan mukaan tarkoituksenmukaista käsitellä osana laajempaa vapaaehtoisen maanpuolustuksen kokonaisuudistusta. Puolustusministeriössä suunnitteilla oleva lainsäädäntöhanke tarjoaa tähän luontevan yhteyden.

Muuta

(9) Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa asetetaan tavoitteeksi parantaa kolmannen sektorin maanpuolustoimijoiden koordinaatiota ja mahdollistaa heidän kouluttamiensa henkilöiden rekisteröinti. Valiokunta kiirehtii kokonaisturvallisuusrekisterin ja sitä koskevan lainsäädännön ripeää valmistelua. Häiriö- ja poikkeusoloissa viranomaisten tulee pystyä tunnistamaan vapaaehtoisten osaaminen, sijainti ja valmius toimia, jotta koko henkilöstöpotentiaali saadaan käyttöön.

(10) Valiokunta pitää myös siviilipalvelusjärjestelmän kehittämistä tärkeänä. Hallitusohjelman mukaisesti järjestelmää tulee uudistaa parlamentaarisen työryhmän suositusten pohjalta.

(11) Esityksen perus- ja ihmisoikeusvaikutusarvioinnissa viitataan asevelvollisuuslain ja siviilipalveluslain esitöihin (HE 37/2007 vp ja HE 140/2007 vp), joissa on avattu konkreettisia vaikutuksia.

Yhteenveto

(12) Hallituksen esitys avaa Suomen puolustukselle uuden aikakauden, jossa reserviläisten koko osaamis potentiaali voidaan ottaa käyttöön ilman keinotekoisia rajoja. Yläikärajan nosto ei ole pelkkä tekninen muutos, vaan merkittävä askel kohti järjestelmää, jossa kyvykkyys ja osaaminen ratkaisevat enemmän kuin ikä.

(13) Muutos mahdollistaa sen, että pitkälinen asiantuntemus, johtamisosaaminen, kriittiset eriytistaidot ja vuosikymmenten kokemus ovat viranomaisten käytettävissä entistä laajemmin. Ny-

Valiokunnan mietintö PuVM 7/2025 vp

kyisessä turvallisuusympäristössä, jossa huoltovarmuus, kyberturvallisuus ja infrastruktuuriosaaaminen korostuvat, juuri näitä osaajia tarvitaan enemmän kuin koskaan.

(14) Vapaaehtoisen maanpuolustuksen puolella yläikärajojen poistaminen avaa uusia väyliä osallistua koulutuksiin, harjoituksiin ja valmiustehtäviin iästä riippumatta. Tämä laajentaa reservin käytettävissä olevaa taito- ja kokemusvarantoa merkittävästi.

(15) Valiokunta katsoo, että esityksen keskeinen vaikutus on joustavuus: viranomaisille annetaan mahdollisuus hyödyntää reservin osaamista täsmällisesti siellä, missä sitä kulloinkin tarvitaan. Käyttöön avautuu aiempaa syvempi ja moniulotteisempi reservi, jossa tekniset asiantuntijat, kokeneet johtajat ja harvinaisten erityisalojen osaajat voivat täyttää kriittisiä rooleja.

(16) Valiokunta korostaa lisäksi kokonaisturvallisuusrekisterin kiireellistä toteuttamista. Sen avulla viranomaiset voivat tunnistaa osaajat, paikantaa heidät ja arvioida heidän valmiutensa. Tämä on välttämätöntä, jotta kriisiajan tehtäviin valmistautuneiden ihmisten koko osaamispohjaa voidaan hyödyntää täysimääräisesti silloin, kun tilanne sitä vaatii.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Puolustusvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 75/2025 vp sisältyvät 1.–3. lakiehdotuksen.

Helsingissä 27.11.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Heikki Autto kok
jäsen Miko Bergbom ps
jäsen Timo Furuholm vas
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Tomi Immonen ps
jäsen Riitta Kaarisalo sd
jäsen Mika Kari sd
jäsen Pauli Kiuru kok
jäsen Jarno Linnell kok
jäsen Juha Mäenpää ps
jäsen Jari Ronkainen ps
jäsen Hanna Räsänen kesk
jäsen Paula Werning sd

Valiokunnan mietintö PuVM 7/2025 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Heikki Savola